

Mjölkpaketets historia

Ruben Rausing

Ruben Rausing föddes 1895 i Raus, utanför Helsingborg i Skåne. Pappa August arbetade som målare och var engagerad i de fattigas rättigheter. Mamma Matilda Fredrika kom från en familj av fiskare. Ruben var ett nyfiket barn som gillade att läsa böcker.

När Ruben var 23 år gammal reste han till New York i USA för att studera på universitet. Där handlade han för första gången i en butik där all mat köptes i färdiga kartonger och påsar. Så var det inte i Sverige på den tiden. Då, för drygt 100 år sedan, var det vanligt att mat köptes i flera olika butiker: Bröd köptes på bagerier, kött på slakterier och frukt och grönsaker hos en frukthandlare. Saker som mjöl och socker köptes i lösvikt. Handlaren hällde upp så mycket man ville ha i en papperspåse och vägde sedan påsen för att se hur mycket man skulle betala, precis som med godis idag. Mjolk köptes från 1930-talet i glasflaskor som fylldes på och återanvändes. Varje gång man handlade tog man med sig sin diskade mjölkflaska till butiken för att fylla på den.

Problemet

Ruben insåg att mjölk behövde en bättre förpackning. De tunga glasflaskorna som skulle diskas och tas med till butiken igen var opraktiska och svåra att få helt rena. Dessutom blir mjölk snabbare dålig om den inte förvaras på rätt sätt. Det i sin tur leder till matsvinn. För att hålla så länge som möjligt ska mjölken stå kallt. Det bästa vore också om förpackningarna inte vägde så mycket och var enkla att tillverka. ”Det behövs ett nytt sätt att förpacka mjölk”, tänkte Ruben.

Gammaldags mjölkflaskor av glas.

Idé

Under 1940-talet arbetade Ruben och hans närmaste arbetskamrater med att utveckla ett nytt mjölkpaket. Erik Wallenberg var en man som arbetade med Ruben och det var han som skapade den första mjölk tetran år 1943. Det var en engångsförpackning gjord av kartong med plast på insidan.

Att ha personer som skulle arbeta med att vika alla mjölkpaket skulle ta alldeles för lång tid. Efter flera års hårt arbete lyckades Ruben och Erik skapa en maskin som kunde tillverka och vika mjölkpaket. För att mjölken skulle hålla ännu längre värmdes den upp för att döda bakterier, det kallas pastörisering. Sedan hälldes den ner i ett rör av kartong som maskinen ”klippte av” till tetror. Tetrorna vägde väldigt lite och kunde staplas ovanpå varandra.

Mjölktetror av papper med plast på insidan.

Maskinen blev en succé. Några år senare startade Ruben det nya företaget Tetra Pak i Lund. Företaget växte snabbt och mjölk tetran spreds världen över.

Idag använder vi fortfarande mjölkförpackningar från Tetra Pak, även om de ändrat form sedan de första tetrorna. Nuförtiden har de flesta mjölkförpackningar en plastkork för att man ska kunna stänga förpackningen igen så att det inte kommer in luft. År 2023 tillverkade Tetra Pak 179 miljarder förpackningar i hela världen. Om man skulle ställa dem bredvid varandra skulle de räckas mer än 200 varv runt jorden!

Ruben dog 1983 när han var 88 år gammal. Han ligger begravd på kyrkogården i Raus där han föddes. Ruben lämnade företaget Tetra Pak och sin förmögenhet till sina barn och barnbarn. Idag är det Rubens barnbarn som sköter företaget Tetra Pak. Familjen Rausing är en av Sveriges, kanske världens, rikaste familjer.

Tetra Brik från 1960-talet.

Modern mjölkförpackning med plastkork.

Källor

- <https://www.tetrapak.com/sv-se/about-tetra-pak/who-we-are/heritage>
- <https://www.tetrapak.com/sv-se/insights/cases-articles/preserve-food-and-drink>
- https://www.tetrapak.com/content/dam/tetrapak/media-box/global/en/documents/9901en_1low.pdf
- <https://foretagaskallan.se/tetra-och-kartongmjolken/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=rQI9hZf6m6w&list=PLD1CA6F88FDF967F7&index=4>
- <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Mobil/Artikel/7565>
- <https://www.ica-historien.se/artiklar/mjolkforpackningens-historia/>
- <https://www.prv.se/sv/kunskap-och-stod/skola/uppfinnare-fran-sverige/ruben-rausing-mjolk tetran/>
- https://kulturportallund.se/lundaprofil_11756/

Bilder

Mjolk i glasflaskor: <https://capdesign.se/arla-firar-100-ar-med-en-tillbakablick/>

Mjölktetrar Foto: Sörmlands museum.

Mjolk ur Tetra Brik-förpackning från 1963. Arla Foods arkiv hos Centrum för Näringslivshistoria.